

«ТАРАСОВІ ДЖЕРЕЛА» В НИЖНЬОМУ НОВГОРОДІ

Ім'я Тараса Григоровича Шевченка тісно пов'язане з Нижнім Новгородом. Проживши тут півроку, повертаючись із заслання, він написав кілька поетичних творів: вірші «Доля», «Муза», «Слава», поеми «Неофіти», «Сатрап і дервіш»; знайшов друзів, малював їх портрети; писав картини Нижньонгородських храмів. У Нижньому Новгороді його ім'ям названо вулицю в центрі міста, бібліотеку, українську недільну школу. На двох будинках розміщені меморіальні дошки.

У музеї М. О. Добролюбова зберігаються факсимільні копії творів Т.Г. Шевченка, створена медіапрезентація «Він малював Нижній», які принагоді демонструють відвідувачам музею. Тут організували виставку його гравюр.

У березні 2013 року для учнів української недільної школи при Генеральному консульстві України в Нижньому Новгороді (керівник С.С. Мельничук) проводились заняття про перебування Кобзаря на Нижньонгородській землі з показом виставки «Нижньонгородські малюнки Т.Г. Шевченка». Тут діти вивчають біографію видатного українського митця, читають вірші, малюють героїв його творів, беруть участь у конкурсах, літературно-музичних зустрічах.

У березні 2013 року Нижньонгородське товариство української культури «Криниця», українська недільна школа імені Т.Г. Шевченка при Генеральному консульстві України в Нижньому Новгороді і обласна дитяча

«Тарасові джерела» зацікавили учасників і слухачів у Новинській школі Богородського району, в бібліотеці імені Олексія Кольцова Ленінського району, в бібліотеці імені Декабристів Ленінського району, в Центрі письменників Нижньонгородського краю м. Кстово, в бібліотеці імені Т. Г. Шевченка Приокського району.

Всі ці заходи відбувалися протягом 2013-2014 років. А 9-го березня 2014 року до 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка «Криниця» встановила Кобзарю меморіальну дошку на Будинку архітектора, де він перебував, повертаючись із заслання. З дошки, на якій вирізьблено його автопортрет над обрисами Києво-Печерської лаври, Шевченко закликає нас: «Свою Україну

любить!». Будемо вірними заповіту Великого Кобзаря!

Олександр КРИНИЦЬКИЙ,
голова товариства української культури «Криниця» в Нижньому Новгороді

На фото: меморіальна дошка на Будинку архітектора в Нижньому Новгороді. Медіапрезентацію можна побачити на університетському сайті на сторінці Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою.

бібліотека провели літературно-музичну зустріч «Тарасові джерела на Нижньонгородській землі». Ми побачили малюнки дітей до творів Шевченка, почули його вірші мовами різних народів, послушали пісні на слова Кобзаря у виконанні народного ансамблю «Калинове гроно» під керівництвом Л.І. Володирева. Представник вірменської громади розповів про те, як шанують українського поета в Єревані.

ШЕВЧЕНКОВЕ БРАТОЛЮБІЄ об'єднало українців і росіян

У шерензі ювілейних заходів, присвячених Кобзареві, на яких мені пощастило побувати («Тарас Шевченко у творчості Костянтина Паустовського» (Черкаси-Шевченкове, Ризині, 15-16 листопада 2012), VIII Міжнародний конгрес українців «Тарас Шевченко і світова україністика: історичні інтерпретації та сучасні рецепції: до 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка» (Київ, 21-24 жовтня 2013 р.), XI Міжнародна наукова конференція «Славянська література ў кантэксце сусветнай: да 900-годдзя Кірыла Тураўскага і 200-годдзя Тараса Шаўчэнкі» (Мінськ, 24-26 жовтня 2013 р.), Шевченківський форум (Черкаси, 19-22 травня 2014 р.), почесне місце займає – XIV Міжнародний науковий семінар «Тарас Шевченко і його пєтербургское окружение» (Санкт-Петербург, 13-17 травня 2014 р.). Цей семінар започаткований Тетяною Миколаївною Лебединською.

Донька відомого українського поета Миколи Шпака (загинув у фашистській катівні в роки Великої Вітчизняної війни), вона ось уже 14 разів збирає науковців із різних країн світу, найперше з України та Росії, аби обговорити життєвоважливі питання культурних взаємин. Невтомна сподвижниця, залюблена в українську і російську культури, Тетяна Миколаївна багато зробила для того, аби відкрити і зберегти пам'ятні місця «українського Санкт-Петербурга» – міста-музею, куди приїздили з власної, а то й чужої волі наші відомі співвітчизники.

Дорога до Північної Пальмири пролягла через північно-східні області України й Білорусі. «Синьоока сестра України» (О. Гончар) вразила ошатністю населених пунктів, доглянутістю полів і ферм, європейськими дорогами і чистотою (немає й сліду занедбаності, завалив сміття, як у нас). А ще – густими, таємничими, по-весняному буйними лісами із сіро-голубими блюдечками озєр.

Нинішній семінар особливий тим, що відбувається у тривожний для нашого народу час. І все ж попри загальну політичну напруженість (реальні бойові дії), в місто на Неві приїхало з України 7 учасників (на жаль, жодного шевченкознавця), хоча в програмі заявлено було близько 50).

На конференції функціонували три секції: «Оточення Т. Шевченка і Санкт-Петербург», «Світглядний аспект творчості Тараса Шевченка», «Мовотворчість Тараса Шевченка: історія і сучасна рецепція».

З вітальним словом до учасників звернувся доктор педагогічних наук професор директор Бібліотеки РАН Валерій Павлович Леонов – наш земляк із Тернопільщини. Саме завдяки його сприянню вже майже півтора десятка років проводяться наукові семінари на загальну тему: «Український Санкт-Петербург». Валерій Павлович особливо подякував землякам, котрі,

за його словами, здійснили моральний подвиг – у непростий і непередбачуваний час подолали тисячі кілометрів, щоб пошанувати нашого національного генія, котрий сформувався як письменник і живописець у Санкт-Петербурзі, а холодна земля «града Петрова» прийняла по смерті у своє лоно його виснажене тіло і непокорену бунтівливу душу.

Привітав учасників і український консул з питань культури і зв'язків з діаспорою Юрій Дмитрович Шевченко.

Особливістю наукових семінарів у Санкт-Петербурзі є те, що в них беруть участь науковці з різних галузей знань. Так, вітав гостей один із організаторів нинішньої конференції професор Санкт-Петербурзької військово-медичної академії президент української національно-культурної автономії Василь Юрійович Тєтза (теж наш земляк із Хуста). Він оприлюднив медичні висновки з приводу хвороби і смерті Т. Шевченка, категорично спростувавши думку про те, що наблизило кончину поета захоплення оковитою. Він також озвучив маловідомі деталі з його біографії: приміром, лікував Тараса Григоровича у Санкт-Петербурзі дід Леніна (по материнській лінії) – Бланк, уродженець Старокоштанінова на Хмельниччині.

Жвавий інтерес викликали доповіді: «Тарас Шевченко, українські футуристи і російські письменники» автора цих рядків; «Тарас Шевченко в сучасних підручниках з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів» Алли Пономаренко (колишньої студентки ЧНУ ім. Б. Хмельницького); «Кобзар» Т. Г. Шевченка в бібліотеці Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя» доцента Гоголевого вишу Валентини Сидоренко (справді, великій кількості раритетних видань цієї бібліотеки можуть позаздрити найвибагливіші бібліофіли). Валентина Олександрівна – постійний учасник (а то й організатор) спільних пєтербургсько-ніжинських семінарів. Постійно бере участь у цих форумах і Світлана Приступа (біолог за фахом, вона досліджує життєтворчість своїх земляків – Євгена Гребінки й Ореста Левицького, особисто знайома із внучкою останнього). Цього разу вона запропонувала доповідь «Урочистості, присвячені пам'яті Т. Шевченка в Києві 1990-2000х рр.: літературно-художній аспект». Ніби продовженням попереднього став виступ директора Музею історії м. Бердичева, члена Національної спілки журналістів України Павла Скавронського й Ганни Цветкової («Україна відзначає 200-ліття з дня народження Т.Шевченка»), котрі, як годиться, приїхали не з порожніми руками, а презентували організаторам чудові подарунки шевченківської (ювілейної) тематики.

У не найбільше зацікавлення викликала промова Тетяни Лебединської –

багаторічного натхненника й організатора пєтербургських наукових форумів. Її знання українського Санкт-Петербурга – вражають. Здається, вона знає кожну вулицю, провулок, будівлю, так чи інакше пов'язаних із життям відомих українців: Павла Полуботка чи Василя Білозерського, братів Гребінок чи Івана Сошенка, Івана Котляревського чи доволі одіозного Симона Петлюри. З її виступу дізналися, що в Петербурзі є 10 пам'ятних місць Кобзаря, офіційно відзначених державою меморіальними дошками чи знаками. Перший музей Шевченка організований в Академії мистецтв, у кімнаті, де жив і працював Тарас Григорович. На жаль, у цю меморіальну майстерню (була відкрита 1964 року) ми заглядали крізь шпаринку у дверях: вона виявилась зачиненою. Як нам пояснили, – через пожежу, що сталась нещодавно в сусідніх аудиторіях, експонати були тимчасово евакуйовані.

У пєтербургській землі Тарас Григорович пролежав 56 днів, тож саме звідси, згідно з православними уявленнями, його душа полинула у вічні світи. Побутує навіть легенда, що привид Шевченка на коні (!?) бродить коридорами Академії...

Тетяна Лебединська відкрила ще одну мало знану сторінку Шевченкової біографії – його стосунки з представниками царської фамілії, зокрема, з Марією Миколаївною. Остання простила поетові критичні рядки про свою матір, клопоталася про присвоєння йому звання академіка, і їй Тарас Григорович подарував 3 акварелі. Загалом, вона виявилась демократичною для того часу людиною – відпустила на волю своїх кріпаків ще до реформи.

У виступі йшлося і про видання творів (за життя поета видано 50 тисяч «Кобзарів»), і про представлення Шевченка в російських енциклопедіях, і про існування до 1940 року в Санкт-Петербурзі відділення Української академії наук (це було відкриттям для багатьох слухачів, тож висунули ідею виступити з пропозицією про відновлення його роботи). Проте не обійшлося без присмаку докору, з приводу видання перекладених російською мовою творів Шевченка. На думку Тетяни Лебединської, треба було перевидати прижиттєві переклади творів Кобзаря у його власному редагуванні, а не перекладачів ХХ століття.

Санкт-пєтербургські семінари, попри їхній високий рівень науковості, позбавлені сухого академізму, супроводжуються різноманітними цікавими заходами. Сьогоріч серед них – потужна виставка Шевченкіани. Вражають численні видання творів поета: прижиттєві, до революційні і пізніші – в Києві, Катеринославі, Лейпцігу, Женєві, Канаді тощо. (особливо мене зацікавило видання, здійснене за фінансової підтримки Симиренка); переклади російською, польською, чеською, болгарською, грузинською, білоруською та іншими мовами; численні літе-

ратурознавчі праці про Шевченка (деякі із дарчими написами), серед яких і розвідки наших земляків: Сергія Єфремова, Миколи Зерова, Павла Филиповича, Василя Доманицького. Таким рідкісним книгам могла б позаздрити не одна українська книгозбірня. Варто подякувати працівникам бібліотеки, які зберегли ці раритети, що довгий час були недоступні широкому загалу, оскільки автори критичних розвідок належали до репресованих. Молоді, zalюблені у свою справу бібліотекарі, котрі підготували виставку, дізнавшись, що на семінар прибули з краю Шевченка, вельми зацікавились і зголосилися взяти участь у конференціях, які відбуватимуться в Черкасах (я повідомила, що в нас регулярно проводяться наукові заходи, присвячені Тарасові Шевченку, Сергію Єфремову, Василю Доманицькому, неокласикам).

Справжньою окрасою нинішнього форуму стала презентація картин «Шевченківський Петербург» художника з українським корінням (народився у Старокосянтинові на Хмельниччині, там мешкають його рідні), із промовистим прізвищем Василь Іванович Братанюк. Талановитий художник, відомий у культурних колах (навіть під час конференції він встиг зробити ескізи портретів деякого з учасників), й, водночас, досить скромний у спілкуванні, не уражений «зірковою хворобою». Його полотна представлені в музеях, на виставках, у приватних колекціях багатьох країн світу, тож його 4 картини, що відображають різні етапи життя поета, – вагомий внесок у живописну Шевченкіану.

Наш земляк запросив українську делегацію до себе на гостину. Всім нам уперше вдалося побувати у справжній майстерні художника – серед мольбертів та фарб, в оточенні великої кількості його полотен, написаних у реалістичній манері, з-поміж яких є вельми цінні. За дружнім столом біля каміна точилися приязні розмови про Шевченка-художника і мистецтво загалом.

Василь Іванович – активний меценат в Україні, зокрема на своїй рідній Хмельниччині. У його щедрості впевнилися й ми – кожному гостю з України він подарував альбом зі своїми картинами, один примірник з дарчим написом презентував і бібліотеці ЧНУ ім. Б. Хмельницького.

Учасники семінару мандрували стежками українського генія та його друзів у Петербурзі.

Чи не найбільше схвильовали відвідини Смоленського кладовища – місця першого поховання Шевченка. При цьому спали на думку слова нобелівського лауреата Івана Буніна, хоча стосуються вони канівської могили: як згадувала дружина письменника Муромцева-Буніна, він «зізнавався, що жодна з могил великих людей його так не хвилювала, як могила Шевченка». Така шаноблива увага до українського поета, ймовірно, зумовлена частково біографічним чинником: адже Василь Жуковський, що зіграв важливу роль у долі Шевченка, звільненні його з кріпацтва, – позашлюбний син поміщика Опанаса Буніна, представ-

ника давнього розгалуженого дворянського роду, з якого походить і нобелівський лауреат.

Наша делегація поклала квіти до пам'ятного каменя (їх тут багато було й до нас), куди раз по раз підходили групи туристів і поодинокі відвідувачі. Приємно, що приходили сюди за велінням серця (так ми познайомилися із жінкою із Житомирщини, котра приїхала в Санкт-Петербург на весілля доньки, й вони удвох за кілька днів до церемонії вирішили відвідати це святе місце).

Учасники конференції ходили доріжками в сумному, скорботному місці й віддавали данину пам'яті іншим українським достоянням.

Серед них – Микола Іванович і Надія Іванівна Хмельницькі, нащадки славного українського гетьмана (праправнуки). Микола Іванович (1791-1845) – відомий для свого часу драматург, який помітно вплинув на розвиток російської драми 20-30-х років XIX століття.

Леонід Позен (1849-1921) – скульптор, академік, сенатор, автор пам'ятників Котляревському і Гоголю в Полтаві. Представники знаменитого українського дворянського роду Домонтовичів (на їхніх надгробках козацькі герби), з якого походить Олександра Коллонтай – найвідоміша жінка в радянському уряді, Надзвичайний і повноважний посол СРСР, прихильниця феміністичних поглядів.

На жаль, батьківщина забула про них, і про це свідчать недоглянуті могили, які з власної волі впорядковує щоразу Тетяна Лебединська, коли приходить на цвинтар (проте із віком їй стає це все важче). Прикро, що в нашій «бідній» державі, а ще «бідніших» її горе-керманців, що вдають із себе патріотів, котрі, за словами відомого мецената Євгена Чикаленка, люблять Україну лише до глибини своєї душі, а не до глибини своєї кишені, не знаходиться коштів, аби

найняти людину, щоб доглядала місця, де упокоїлися відомі співвітчизники. Пригадується, які суперечки виникали між відповідними українськими і російськими інституціями, за чий кошт має бути встановлений постамент під пам'ятник Тарасові Шевченку в Санкт-Петербурзі, і це при тому, що скульптор Лео Мол створив пам'ятник за власні кошти. А відомо ж бо, моральність суспільства вимірюється ставленням до дітей, літніх людей і померлих.

Наш приїзд до Санкт-Петербурга співпав із суттєвим погіршенням погоди: холодні дощі, пронизливі колючі вітри. І думалось тут, на берегах північної російської ріки: можливо, хворий Кобзар, спостерігаючи з вікон Академії невський краєвид – Ісаїївський собор, Адміралтейство, Зимовий палац, – уявляв рідний Дніпро з його мальовничими пейзажами і сподівався, що якби йому потрапити в Україну, то він би відужав. Проте не судилося...

Уперші дні перебування у Санкт-Петербурзі ми страшенно мерзли, але невтомно, до виснаження (хотілося якнайбільше побачити!) торували стежки відомих українців, й зігрівали нас спорідненість душ і любов до Її Величності Культури, центром якої до цього часу залишається Санкт-Петербург – оте «вікно в Європу», прорубане за велінням Петра I. На будівництві його і Ладозького каналу відзначилися й українські козаки на чолі з Полуботком, багато з них, на жаль, загинуло від хвороб. Ім'я й доля Полуботка Шевченкові були відомі. У листі до Якова Кухаренка він ділиться про свій намір написати портрет кошового писаря Головатого: «... я думаю його (Головатого. –Л. Р.) нарисовать, що він стоїть сумний коло зімнього дворца позаду Неви, а за Невою крепость, де конавъ Павло Полуботок?»

Наше перебування в Північній Пальмірі, незважаючи на величезну кількість отриманих вражень, затьмарилось присмаком гіркоти: адже «Україна в огні», «славних прадідів великих правнуки погані» не зуміли виконати Шевченків заповіт – побудувати рай на своїй землі, досягти «єдиномислія» і «братолобія»...

Своєрідним продовженням санкт-петербурзького семінару стало зібрання науковців і діячів культури з України та інших країн, що відбулося 29 травня 2014 року в Національному музеї Тараса Шевченка. Гостей привітала заступник директора музею з наукової роботи Тетяна Павлівна Чуйко, багаторічний учасник санкт-петербурзьких семінарів Тетяна Іванівна Конончук.

Присутні не лише заслухали нові доповіді, побачили цікаві презентації, підвели підсумки петербурзького семінару, накреслили плани на майбутнє, а й оглянули експозиції музею, серед яких найбільше враження справила малярська спадщина Тараса Григоровича.

Попереду – нові ювілейні заходи із вшанування Кобзаря, адже триває рік, оголошений Указом Глави держави Роком Тараса Шевченка.

Людмила РОМАШЕНКО
професор Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького

Ніжинська поетка Мирослава Уніат представляє в Канаді не тільки власну поезію...

цює над третьою збіркою поезій. Поетичний вечір відбувся у формі ток-шоу. Було двоє ведучих: сама Мирослава Уніат та її колега по перу Андрій Ребрик.

Такого цікавого та неординарного вечора в стінах УНО, мабуть, ще не було. Спочатку всіх присутніх, та й саму Мирославу, здивував Андрій, заспівавши покладені ним на музику два її вірші. Пізніше молода поетка заінтригувала всіх цікавою відеопоезією. Це новий жанр літератури, і для Едмонтонської діаспори виявився справжнісіньким здивуванням. Також глядачі мали нагоду відчувти мелодійність рим Уніат під чудовий спів Дарії Сторожук. Під кінець поетичного вечора глядачі також мали можливість почути унікальну «сварку» двох скрипок у чудовому виконанні Анни Худик та Скайлера Гофоса. На завершення Мирослава подякувала всім присутнім, а особливо голові Українського Національного Об'єднання пану Юрію Йопику за гостинність і надання приміщення, всім виступаючим, Маріанні Сех за участь в одній з відеопоезій та Андрію Андрієчку за відеомонтаж. Пропонуємо вашій увазі один із віршів юної поетеси, який вона читала на вечорі».

Виборам і виборцям

*Життя кипить щомиті, щохвилини.
Забитий розклад. Зустрічі щодня.
І пишуться сюжети і картини
Без задуму, а просто навмання...
Сюжети пишуться, ми граєм потім ролі,
Фінальні в когось, в когось провідні.
Тікаємо, шукаєм кращі долі...
Минають дні, проходять дні, а ми на дні...
Загублені, сліпі бредемо в простір,
Нам бюлетні дають – ми ставим хрест.
На когось чи на чомусь? Вияв злості...
Це гарний і природний нині жест.
Нікому не потрібно все навколо.
І хто відповідальний? А ніхто...
Ідем на вибори і креслим вічне коло.
Ми всі актори їхнього кіно.
Ми граємо все ті ж банальні ролі:
Фінальні часом, часом провідні.
Роздягнені вже душі – мерзнуть голі,
В брехливому й пекучому вогні.*

2012 рік

Вже третій рік випускниця філологічного факультету Гоголевого вишу Мирослава Уніат живе в Канадському місті Едмонтон. Вона стала студенткою магістерської програми з українського фольклору на факультеті Сучасних Мов і Культурології в Альбертському університеті. Дівчина потрапила сюди, успішно склавши екзамени. А вже в Ніжині добре вивчила англійську мову. Ось як розповідає про це Мирослава у відеоінтерв'ю.

«Навчання в університеті перевершило всі мої найкращі очікування. Тут багато українців, які мене добре зустріли. І я не відчула себе тут чужою. Програма фінансується, і її вистачає на оплату навчання та житла. Дуже дружні стосунки між викладачами і студентами. Я хочу назвати тих, хто надавав мені найбільше знань і умінь. Це доктори Андрій Ногачевський і Наталка Кононенко.

Тема мого дослідження – український політичний фольклор. Вона вдало поєднала моє захоплення українською культурою і політологією».

Як і в Ніжині, Мирослава Уніат продовжує писати вірші і має гарні відгуки в канадській пресі.

«У домівці Українського Національного Об'єднання міста Едмонтон відбувся чудовий поетичний вечір Мирослави Уніат. Панна Уніат вже видала дві збірки поезій: «Світанок Музи» (2006) та «Акустика серця» (2011 рік). Зараз, проживаючи в Канаді, Мирослава пра-

В Уфі вшановують

В Уфимській філії Московського державного гуманітарного університету імені М.О.Шолохова відбулася Міжнародна науково-практична конференція VIII «Кирило-Мефодіївські читання», присвячена Дню слов'янської писемності.

Конференція проходила в Урочистому залі імені Михайла Шолохова, який багато зробив для розвитку літератури Росії.

Своєрідний літературний місток з'єднав різні історичні періоди становлення на карті світу слов'янських держав. З

вітальним словом до присутніх звернувся Митрофорний протоієрей, настоятель Хрестовоздвиженського храму Уфі Роман Хабібуллін. Він сердечно привітав усіх зі святом і відмітив, що День слов'янської писемності є церковно-державним святом.

Уперше за всі роки проведення «Кирило-Мефодіївських читань» у залі прозвучало вітальне звернення з Болгарії в режимі on - line. Професор Пламен Легкоступ, ректор Велико-Тирновського університету імені Святих Кирила і Мефодія, російсь-

ською мовою з древньої столиці Болгарії доніс слова вітання від болгарського народу. Він підкреслив роль введення слов'янської писемності, що привела до створення богослужбових книг. Перекладацька й літературна діяльність Кирила й Мефодія отримала вдячність не лише слов'ян, але й людей усього світу, тих, хто шанує культуру, людяність, мир.

На конференції також прозвучало текстове вітання від ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Го-

Греки моляться за Україну

У XVII столітті Ніжин надав притулок грецьким біженцям, які втікали сюди від османського поневолення. Наукову розвідку про це першим зробив доктор богослів'я, історії й філології професор Янінського університету Христос Ласкарідіс, який неодноразово бував у нашому місті. Нещодавно він прислав зворушливий лист на адресу Лариси Мілосової.

«Не тільки моя родина, але і всі греки з глибоким сумом спостерігаємо за тим, що відбувається в Україні. Таку бурю, таке братовбивство ми теж пережили в 1948-49 роках. Це найгірше, що може бути.

Ми дуже переживаємо за вас, за всіх жителів Ніжина, Києва, де маємо друзів і знайомих, одним словом, за всю Україну, за яку в нас болить душа.

Ми думаємо і молимося за вас».

На фото: Христос Ласкарідіс біля пам'ятника на могилі братів Зосимів у Ніжині

Юлій Федер малював Графський парк

Академік живопису Юлій Федер (1838-1909) народився в Латвії, а помер і похований у Ніжині на Троїцькому кладовищі. В картинній галереї університету зберігається його пейзаж, який, можливо, зображає куточок Графського парку. А в Музеї рідкісної книги зберігаються спогади сина митця Георгія Федера «Тече річка Персе: книга про мого батька», видана в Ризі 1969 року у видавництві «Лієсма».

Нещодавно Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою отримав з Риги від Маріса Пуріса диск з роботами відомого латвійця, які можна переглянути на сторінці Центру

<http://ndu.edu.ua/index.php/pidrozdilly-2/spivpratsya-z-diasporoyu>

Дякуємо учням Ризької української середньої школи за переклад назв картин.

Кирила й Мефодія

голя, професора Олександра Бойка (Україна), в якому повідомлялося, що слов'янська писемність об'єднує народи ідеєю людинолюбства.

Зі словами вітання від Центру польської культури і просвіти Республіки Башкортостан, члена Ради Асамблеї народів РБ виступила Марина Садикова.

Було озвучене текстове поздоровлення Українського центру науки і культури Євразійського Національного університету імені Л.Гумільова (Астана, Казахстан),

з побажанням успіхів у вивченні культур слов'янських народів, нових ідей, цікавого спілкування, творчої наснаги. Плідної роботи побажали представники регіональної громадської організації «Собор росіян Башкортостана».

Від імені 40-тисячної діаспори українців у Башкортостані виступив Володимир Дорошенко, голова Республіканського національно-культурного центру українців Башкортостана «Кобзар». Вітальну адресу директорів Уфимської філії МДГУ імені

М.Шолохова Василю Бабенку вручила Тетяна Коробова, виконавчий директор Суспільства дружби «Башкортостан-Болгарія». Вона відмітила, що сьогодні пріоритетним є вчити підрастаюче покоління на ідеалах добра, миру і краси. День слов'янської писемності – це свято духовності. Велика в цьому роль Шолоховського університету, який допомагає повернутися до вікових коренів і набути нового сенсу розуміння роду, спорідненості, Батьківщини.

Ірина БАККЕ

«Садок в селі вишневий дрімає біля хати»...

Щороку, коли прокидається земля від зимового сну, і все довкола оживає, кожен, хто вважає себе українцем, ушановує день народження великого сина України – Тараса Григоровича Шевченка.

2014 – особливий рік, бо оголошений роком Шевченка, адже 9 березня виповнилося 200 років від дня його народження. Засоби масової інформації активно висвітлюють святкування ювілею не тільки в Україні, а й за її межами, бо хоч наші земляки розкидані по світах, але в кожній країні є представники української діаспори. Особливо приємно, що ЮНЕСКО внесло ювілей Кобзаря до календаря пам'ятних дат.

І в моєму житті творчість Тараса Шевченка займає чільне місце: я знаю напам'ять дуже багато його поезій та й сама люблю віршувати. Пропоную вашій увазі ось такі рядки-переспів:

*Які чудові вірші
В Шевченка про природу!
Ось дівчина-калина,
Чарівная на вроду,
Тут явір похилився –
Із вітром щось шепоче,
Тополя край дороги
Ламатися не хоче.
Стоїть, мов сиротина,
Така вже її доля,
Як рідная Вкраїна,
Що прагнула до волі.
Дніпра-Славути хвилі
Об кручі, чути, б'ються.
Ревуть вони гуркочуть,
Русалоньки сміються.
Садок в селі вишневий
Дрімає біля хати,
Затьохкав соловейко,
Співають десь дівчата...*

Я вже третій рік поспіль беру участь у регіональному поетичному конкурсі «Славні нащадки Тараса». Звичайно, сама назва змагання зобов'язує жити серед людей так, щоб бути гідними його імені. А

подаровану мені ілюстровану збірку «Кобзар» за перемогу в цьому конкурсі я бережу як реліквію.

Уся моя невелика родина теж шанує Тарасове ім'я: мама любить співати Шевченкові шедеври – «Думи мої...», «Реве та стогне Дніпр широкий», «Доле моя...»; тато, коли в нього піднесений настрій, декламує напам'ять уривки, які вивчав у школі. Тому, коли ми із братиком учимо поезію Кобзаря напам'ять, у нашій сім'ї весело й гамірно, – ніби на конкурсі декламаторів. Звісно, я завжди перемагаю.

Мій молодший брат-четвертокласник майже дослівно переказує «У бур'янах» С. Васильченка та «Дитинство Шевченка» О. Іваненко. Особливо йому подобається епізод, коли Тарасик мандрував, шукаючи залізні стовпи, що підпирають небо.

У моєму навчальному закладі теж по-особливому ставляться до пам'яті великого сина України. І ровесники, і всі учні школи шанують творчість Шевченка. А прищепили нам цю глибоку повагу наші вчителі. Іменем Кобзаря названі дві класні кімнати-світлиці – музей давнини, де серед численних експонатів на чільному місці портрет Тараса, вишитий 1964 року вчителькою української мови та літератури Ганною Яківною Чепурною, яка нині перебуває на заслуженому відпочинку. Вона передала свій подарунок у день відкриття музею. Друга кімната – «Шевченкова Світлиця» й одночасно кабінет української мови та літератури, де на центральній стіні в барвистому декоративному вінку теж портрет Кобзаря, але вже вишитий вчителькою української мови та літератури Ларисою Миколаївною Бисько, ученицею Ганни Яківни. Я теж мрію власноруч вишити бісером автопортрет Тараса періоду юних літ і дуже хочу

навчати дітей рідної мови. Ще у цій класній кімнаті по обидва боки від дошки великими літерами наведені цитати із його полум'яних поезій, які закликають нас старанно опановувати науку, вивчати свою мову, культуру та знайомитися із життям інших народів світу. Також у кабінеті створена постійно діюча виставка «Пам'ять про Кобзаря безсмертна», де розміщені змінні матеріали: реферати, доповіді, учнівські творчі роботи, ілюстрації до творів, презентації спадщини співця тощо.

Де кілька років тому відділ освіти РДА допоміг школі організувати зустріч із лауреатом Національної премії імені Тараса Шевченка, народним артистом України, кобзарем-лірником Василем Нечепю. Як натхненно й емоційно митець виконував «Реве та стогне Дніпр широкий», «Думи мої, думи...», «Така її доля» та інші безсмертні Шевченкові пісні! Мов зачаровані ми заслухалися співом кобзаря. Кожне слово торкалося нашої душі й нашого серця. Як би мені хотілося ще раз побувати на концерті В. Нечепи

Не менше шанобливо до Великого Кобзаря ставляться і мої односельці: найгарніша вулиця, якою неодноразово проїжджав він до села Качанівка, – носить його ім'я. На жаль, у селі немає ні пам'ятника, ні пам'ятного знака, але ми свято бережемо в серці любов до полум'яного борця і пронесемо її крізь усе своє життя. Адже Шевченко – це Україна, а Україна – це Шевченко.

Низько вклоняюся перед Твоїм святим ім'ям, великий сину українського народу, за те, що зупинив самознищення нашої нації, заступався за знедолених, за те, що є гарантом нашої вічності...

Віта ДЕРЕВ'ЯНКО,
учениця 7 класу Талалаївської
ЗОШ I-III ступенів

Кобзарі біля Кобзареві церкви

Кобзаревію святинію називають у Ніжині Спасо-Преображенський храм. На церковному майдані 17 травня 1861 року відбулась велелюдна панахида на останньому шляху Тараса Шевченка в Україну. Про це читаємо у спогадах М.Білецького, Л.Глібова та В.Толбіна.

Зустріч траурної колісниці в Ніжині була надзвичайно врочистою. Біля застави на Московській вулиці зібралися представники ніжинської інтелігенції. Ремісники з розгорнутими корогвами та цеховими знаками, студенти Лицею та гімназисти. Колісницю з труною великого поета, яку супроводжували його земляки Лазаревський та художник Честахівський, провезли Московською вулицею в огорожу Преображенської церкви.

Після панахиди, яку відправили на церковному майдані ніжинські священники, студенти прикріпили до віка труни вінки й квіти. Церковна процесія провела труну через усе місто по Гоголівській та Київській /тепер Шевченка/ вулицях до самої застави в напрямку Києва. 1991 року на пам'ять про цю сумну подію ніжинці встановили біля Спасо-Преображенського храму меморіальний знак.

Доля Преображенської церкви тісно пов'язана з історією передмістя Ніжина, що з давніх-давен величалося «Новим містом». За переказами старожилів у середині XVII століття з'явилась у Новому місті перша дерев'яна парафіяльна церква, яка простояла там понад 100 років. Ці перекази підтверджуються письмовими джерелами. Зокрема в книзі «Огородок» з повчальними духовними текстами, була така приписка: «Року Божого 1673 отметил раб Божий Ларион Верхогляд и надал на церковь Божию Новомескую». Отже, в той час храм уже активно діяв.

У середині XVIII століття парафіяни Спасо-Преображенського храму вирішили побудувати нову кам'яну церкву. Її фундамент заклали поруч зі старою дерев'яною будівлею. Та коли звели новий храм, на місці вівтаря попереднього спорудили невеличку капличку. 1782 року її побачив й описав О.Шафонський.

1923 року ніжинські храми досліджував український мистецтвознавець Федір Ернст. За свідченням вченого, в іконостасі Спаської церкви знаходилась дошка з таким написом: «1748 года заложена за священнонаместника крестового Федора Савицкого, сооружена сия церковь 1757-го августа 3-го дня, а иконостас освящен 1767-го, за священника Даниила и Николая Савицких и ктитора Петра Сполатьбога. Писал и золотил иконостас Иван Демилович Веснинский, а платил деньги грек Павел Артемов, который сделался слеп».

Новозбудований кам'яний храм мав

ображенська церква була своєрідним осередком ніжинських ремісників. Саме в ній до початку 1920-х років зберігалися цехові реліквії: знаки та прапори об'єднань ніжинських ремісників.

Бурхливе XX століття позначилося на долі храму. У 1924 році тут правила службу Божу громада Української Православної Автокефальної церкви. Після розправи в 1930-х роках над автокефалістами добралися й до самого храму. Тоді було знищено дзвіницю, пізніше – теплу церкву.

В останні роки ми відроджуємо наші національні духовні святині. Відкриваються нові православні храми. 1998 року церквою почала опікуватися громада Української православної церкви Київського Патріархату. 2002 року її підтримав Голова Верховної Ради України Іван Плющ і мер Києва Олександр Омельченко. Над храмом засяяли нові бані з хрестами. З того часу реставрація припинилася. За кошти вірян зробили дах і вікна. До 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка оргкомітет, очолюваний чинниками міськвиконкому, офіційно пообіцяв зробити благоустрій території: знести старі будівлі колишньої автостанції. Але тільки місцевий осередок Всеукраїнського об'єднання «Свобода» прибрав тут сміття.

І все ж 17 травня сюди, як і раніше, прийшли небадужі ніжинці, які шукають правду в Шевченка. Про це говорив настоятель церкви отець Віталій Філозоф, міський голова Анатолій Лінник. Про правду, яка часто живе неправдою, співали канти і псалми відомі українські кобзарі й лірники Лайош Молнер, Михайло Хай, Василь Кирилич та Олександр Триус. Вони використовують реконструйовані інструменти, на яких грали в часи Тараса Шевченка і виконують кращі зразки з репертуару мандрівних співців. Святкову програму показала капела бандуристів імені Остапа Вересая з Чернігова, керована Раїсою і Миколою Борщ. Їх запросив міський осередок «Просвіти» та фірма «Сяйво» — аби вкотре привернути увагу влади і громадськості до подальшої долі Кобзареві церкви.

(Вл. інф.)

Війна, за виразом Поля Сартра, морально вбиває всіх, хто бере в ній участь. Втраченим поколінням називають героїв романів про першу світову війну Ернеста Гемінґвея, Річарда Олдінктона, Еріх Марії Ремарка. Читачі Віктора Астаф'єва пам'ятають, як лейтенант з повісті «Пастушка і пастух» помирає вже на Другій світовій не стільки від фізичних ран, як від душевної вразливості.

Де ж брали сили ті, хто все ж виживав? Володимир Назаров вів фронтіві щоденники. Очевидно, у перерві між боями, він занотовував щойно пережиті враження. Отаке літературне переосмислення, можливо, абстрагувало його від страшної дійсності, давало силу його душі.

Я не встигла розпитати його про це, доки він був живий. Володимир Юрійович ніколи не показував своїх записів ні колегам, ні студентам Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя,

де викладав математику майже до смерті 2003 року. Він більше розповідав про свою знамениту родину, в якій три покоління по лінії матері і дві по батьку були відомими акторами і театральними діячами. Припускаю, що цей багатий родовий спадок підтримував його моральний дух.

З дозволу родини Назарових-Копилових я переклала з російської на українську мову екзистенційні переживання солдата, які були написані раніше Василя Бикова, Олеса Гончара, Віктора Некрасова, В'ячеслава Кондратьєва. 2008 року при підтримці ректорату Гоголевого вишу вони були видані окремою книжкою. Ми подаємо одне з цих болючих свідчень, яке з цікавістю прочитають не тільки колеги і студенти Володимира Назарова.

Надія ОНИЩЕНКО

Фото з сімейного архіву Назарових

Сила Душі

...Неширокою запиленою дорогою в буйному зеленому степу сірою зміною стрічкою тягнулася колона солдатів. Змучений і стомлений під жарким літнім сонцем, довгі дні йшов ударний батальйон до Волги. Ідка сіра дорожня пилюка піднімалася стовпом до неба, набивалася в драні чоботи, з яких стирчали пальці, забивала очі, ніс, горло, припадала товстим шаром до мокрої від поту гімнастерки. Стомлені ноги ледве рухалися, спотикаючись у м'якій пилюці.

Коли сонце нахилилося до заходу і подув прохолодний вечір, колона зупинилася. Груді легко підіймалися, вдихаючи ніжний аромат польових квітів. Далеко на заході зависали довгою смугою ракети, накреслюючи у темному небі лінію фронту.

Опустивши на землю гвинтівку, я з задоволення розправив плечі, очікуючи короткого відпочинку. Олександр уже лежав, розкинувши ноги, зарившись у духмяну високу траву. Його широке відкрите обличчя, посміхаючись, запрошувало лягати у м'яку зелену постіль. Ми мовчки підставляли обличчя прохолодному легкому вітерцю...

І раптом – шум. Не можу сказати, що я його почув, я його відчув усім тілом. Це був шум моторів. Я стривожено подивився на Олександра. В його очах була така ж тривога. Ми одночасно стали на ноги, забувши про втому і вдвляючись у горизонт. Цей шум у голому степу означав одне – танки. Навіть від такої думки по тілу пробіг льодовий дрож. Ні, це не помилка. Тихий легкий вітер доносив шум моторів. Люди зривалися з місць, занімівши в напружених позах і прислухаючись до страшного шуму. Сумнівів не залишалося: ворожі танки, почувши здобич, як голодні звірі кинулися за нами. Руки безпорадно стискували в руках запилені ремені гвинтівок. Іншої зброї у нас не було. Піхотна граната – танку не перепона. Оборонятися нічим...Ховатися ніде... А незриме ревіння наближалося, залізало змією в серце, здавлювало груди кліщами страху. Смерть у найстрашнішому вигляді з розкритими обіймами рухалася нам назустріч. І не було можливості її відсторонити. Відчуття безвиході раптом заволодило мною. Злістю на самого себе, на власну безпорадність я намагався приглушити в собі страх перед неминучою загибеллю. Пальці судомно стискувалися в кулак, впиваючись нігтями в долоні.

У холодному заціпенінні зустріли сімсот вісімдесят людей чорні примучі танки. Закутані в сіру хмару пилюки, вони височили з-за пагорбу і, на мить причаївшись, рвонулися в гущу людей, розриваючи їх холодною сталлю гусениць. Жахливий зойк смерті вирвався з глибин душі півтисячі переляканих людей. Здавалося, здригнувся світ. Усі кинулися в степ. Переді мною миготіли наповнені страхом, широко відкриті очі, які різко змінювали знайомі обличчя. Мої ноги не могли тримати тіло. Я впав, вчепився в траву скрученими судомою пальцями, неначе влазив в прохолодну вогу землю, аби не бачити, не чути, не відчувати... Дикий тваринний страх, який інших

зі швидкістю вітру відносив у степ, мене прикував до землі. Навколо була смерть – невмолима, страшна. Чорні залізни машини носилися степом, забризканими кров'ю гусеницями змішуючи тіла з травою і пилюкою. Брязкіт металу, крики і стогони людей, які волочили по землі закривавлені нутроці – все змішалось в один суцільний гул. І регіт, страшний нелюдський регіт танкістів, які дивилися з відкритих люків на смертельну картину.

У пошуках порятунку солдати раптом зупинилися, розкрити руки, неначе намагалися обійняти танк, що наближався, і кидалися під його страшні гусениці, щезаючи в пазурах смерті.

Я побачив, ні, я відчув танк, що ріс переді мною, його до болю холодний метал, чорний, обрамлений жовтим хрест, забризканий кров'ю, чорну розкрити пашу гармати... Замиготіли в свідомості перекошені з блискучими очима обличчя танкістів, скрип гусениць, які наїжджали на мене, чийсь знайомий крик, але чий – я зрозуміти не міг... І я втратив свідомість...

Гострий холод привів мене до тями. Я тремтів усім тілом. Десь далеко замовкв шум танків. Стало страшно тихо. Так страшно, що захотілося голосно закричатися, але з горла вирвався якийсь задавлений хрип. Далеко бродили якісь тіні. Я був не один. «Олександр! Де Олександр?» – блискавкою майнула думка. Я повернувся, шукаючи очима місце, де недавно лежав мій друг. Поряд з собою побачив чорну, змішану з пилюкою, закривавлену масу, від якої далеко тягнувся червоний, змішаний танковою гусеницею, слід. Олександра не було. Якийсь клубок підкотив під серце, під горло, здавив груди. Хотілося плакати...

Місяць тихо випливав з-за хмари, обливаючи оксамитовим сріблястим світлом степ, колихаючись у чорних калюжах крові. Розіславши палатку, я обережно склав туди понівечене тіло свого друга. Липучі грудочки грязюки нахабно чіплялися до голубих щі теплих кишок. Солодкий запах крові забивав ніс. Я обережно зав'язав кінці палатки і підняв її над землею. Під нею вже темніла калюжа, в яку стікала кров. Краплина за краплиною все рідше і рідше капала вона на землю, нагинаючи ніжні стеблинки трави.

Схід повільно рожевів.

Володимир НАЗАРОВ

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво
№ 352-24ПР, серія ЧГ,
від 6 березня 2007 року
Розрахунковий рахунок: код 021125668
р/р 25223003000 в МФО 853592
(для Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:
Бойко О.Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О.В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Астаф'єв О.Г., докт. філол. наук, проф.,
Михед П.В., докт. філол. наук, проф.,
Онищенко Н.П., чл. Нац. спілки журн. України,
Самойленко Г.В., докт. філол. наук, проф.,
Стребова І.О.
Макет та верстка – Іваницька О.І.

Адреса редакції:
Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою
кімната 210
вул. Крапив'янського, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
ndu_diaspora@mail.ru
<http://ndu.edu.ua/index.php/pidrodzily-2/vidannya-ukrajinskij-dim>